

סנהדרין קד ADDENDUM

משה שווערד

1. עיון יעקב (על עין יעקב) סנהדרין פרק יא - חלק דף קד עמוד א אות רח

ברא מזכי אבא אבל אבא לא מזכי ברא. הטעם נ"ל דא"כ מי שיודע שאביו מת בצדקו לא יעשה טוב כי אם רע שישמוך על זכות אביו אבל אביו על הרוב הוא מת קודם לבנו ולא יכול לסמוך על בנו שיעמוד בצדקו עד יום מותו כי אל תאמין בעצמך וכו' לכן ברא מזכה אבא ואל תקשה למ"ד בפ"ק דברכות דף ז' רשע וטוב לו רשע בן צדיק והיכי אמרינן כאן דאין אבא מזכה ברא י"ל דמ"מ די שאינו מחייבו גם אביו משא"כ ברשע בן רשע גם עון אבותיו מסייעו כיון שאוחז מעשה אבותיו וכן כשהוא צדיק בן צדיק מעשה אבותיו מסייעתו אבל להציל את הרשע אינו מציל ועוד י"ל לכך ברא מזכי אבא כי כחו כגופו משא"כ אבא לא בא מכח ברא או מטעם שאב יוכיח את ברא משא"כ ברא אין דרכו להוכיח אביו שיזכה על ידו:

2. ערוך לנר על סנהדרין דף קד/א

רש"י פירש שאיכה בגימטריא ל"ו והא דנקט כריתות דוקא מבואר עם מה דאיתא במדרש שאלו את בן עזאי אמרו לו רבינו דרוש לנו במגילת קינות אמר להם לא גלו ישראל עד שכפרו ביחידו של עולם ובמילה שניתנה לעשרים דורות ובעשרת הדברות ובחמשה חומשי תורה כמנין איכה שהוא ג"כ במספר ל"ו. והנה זה מובן שכל יסודי ומצות התורה הם מעיקר ושורש אחד והאחד מביא לידי אחר שהאדם שמכיר יחוד הבורא הוא נכנס בבריתו פנימי וחיצון ועושה מצותיו ולהיפוך בכופר המצות ירד ממדרגה למדרגה עד שיכפור גם היחוד אבל בכוונת בן עזאי י"ל ע"פ מה דאמרינן לעיל כד מטא נבוזראדן להיכלא הוי קא זיחא דעת' נפקא בת קול ואמרה עמא קטילא קטיל היכלא קליל קלית קימחא טחינא טחינת שנאמר קחי רחים וטחיני קמח פירוש שנאמר לנבוזראדן תדע שלא בגבורתך עשית כך אלא ע"י חטא ישראל נתתי לך רשות להחריב ביתי ועמי שכבר פרחו הקדושה מישאל ומהיכל ועפ"ז עיקר החורבן לא נעשה ביום מוגבל אלא מעט מעט המשיך מעת שחטא ישראל וזהו שדרש בן עזאי שהם רצו שידרוש להם במגילת קינות מה שנאמר בהם מצרות שנעשו לישראל והוא השיב ראו עיקר נרמז בתיבת הפתיחה של איכה שעברו כל עיקרי ויסודי התורה אחת אחת עד שכפרו באחדות הבורא ועל זה יש לקונן יותר מכל הצרות וזה מה שאמר ר' יוחנן בישראל לקו באיכה שהפתיחה בעצמה הוא תוכן וטעם הצרות שעברו על מצות התורה:

3. ספר דבר יעקב | עה"ת פרשת יתרו

הגמ' [סנה' קד:] מספרת, שביקשו חכמים למנות את שלמה המלך בין המלכים שאין להם חלק לעוה"ב, משום שנאמר בו [מלכים א יא-ו] 'ויעש הרע בעיני ה', ומבאר המהרש"א משום שנשיי הטו את לבבו ללכת אחרי אלוהים אחרים. באה דמות דיוקנו של אביו ונשתטחה [להתחנן על בנו], ולא השגיחו בו. באה אש מחשמים וליחכה ספסליהם ולא השגיחו עליה. יצתה בת קול ואמרה מי שהקדים בנית ביתי לביתו, האם מקומו יהיה בין רשעים, ולא השגיחו בה. יצתה בת קול ואמרה 'המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני', כלומר הבחירה מי יהיה לו חלק לעוה"ב אינו תלוי בכם אלא תלוי ברצון ה', והוא רצה שיהיה לו חלק לעוה"ב. מקשים הלב אליהו [שמות עמ' קמ] והחפץ חיים [הובא בספר אדרבה עמ' 337] למה היו צריכים לעשות כל כך הרבה השתדלות מן השמים למנוע מהחכמים לפסוק שאין לשלמה המלך חלק בעוה"ב, הרי שלמה כבר נמצא בגן עדן, ואם סברו בשמים שזה מגיע לו, מה איכפת להם מה שיכתבו החכמים במשנה, אם בשמים סבורים שיש לו חלק אז שיתנו לו. ותירצו שאחרי שניתנה תורה לישראל, ניתן לב"ד של מטה להכריע בכל שאלה תורתית, וגם בשמים מקיימים מה שהחליטו ב"ד למטה, ואם למטה היו מחליטים שאין לו חלק לעוה"ב, הרי שגם בשמים היו מוכרחים לקיים הפסק, והיה לב"ד של מעלה להודיע לו שעליו לצאת מגן עדן.